

BESTÄMMELSER och SKÖTSELPLAN

FÖR NATURRESERVATET HÖSÅS i Säffle kommun, Värmlands län

Reviderade reservatsbestämmelser och fastställd skötselplan enligt länsstyrelsens beslut den 30 november 1989.

Revidering av bestämmelser för naturreservatet Hösås, Säffle kommun, Värmlands län

Beskrivning av naturreservatet

Namn	Hösås
Riksregisternummer	1702 004
Beslutsdatum	1968-07-17
Kommun	Säffle
Socken	Gillberga
Fastighet	Hösås 3:1
läge	1,5 km VNV om Värmlands Nysäter Topokarta 10 C NO Ekonomiska kartan 10 C 5f Jämför även bil 1.
Area	2 ha (landarea 2 ha)
Markägare	Nils-Torsten Falk
Naturvårdsförvaltare	Skogsvårdsstyrelsen

Naturförhållanden

Hösås naturreservat består av ett askdominerat lövträdsbestånd över en frodig örtvegetation. Askarna är smala och har oftast små kronor på grund av att de växt upp i täta bestånd. Huvudbeståndet är ca 25 m högt, ca 60-70 år gammalt och med 20-25 cm:s stamdiameter. Uppslaget av askplantor är rikligt i större delen av området. I trädsiktet förekommer vidare främst vårtbjörk, klibbal, rönn och lönn samt i mindre omfattning asp, gråal, sälg, oxel, alm och apel (de båda sistnämnda endast 1 ex). När reservatet bildades (1968) fanns även en hel del granar, men de är nu bortgallrade.

I busksiktet finns bl a hassel, en, hägg, brakved, måbär, svarta och röda vinbär (förvildad), krusbär (förvildad), gråvide, svartvide och skogsolvon.

Floran är tämligen artrik. Drygt 110 kärlväxtarter och 20 mossarter noterades vid inventering 1969. Dominerande växter är t ex vitsippa, tuvtåtel, älgört, humleblomster, harsyra, skogsviol och thujamossa (Thuidium tamariscinum). Av ovanligare arter finns bl a trolldruva, snärjmåra och dvärghäxört. Snärjmårans förekomst är något osäker. Den noterades 1969, men återfanns ej 1979. Här och var växer även förvildade trädgårdsväxter, t ex gullviva, akleja, jordgubbe och morgonstjärna.

Askens epifytlavar har dokumenterats (Löfgren och Brelin 1969). 15 arter konstaterades. Samtliga är vanliga följeslagare till ask. Noterbar är den säregna skriftlaven (Graphis scripta).

Markförhållandena präglas av en hög mullhalt och ett ytligt rörligt grundvatten. På flera ställen finns mer eller mindre markerade källflöden, men även några diken och en bäck.

Det rörliga grundvattnet och den näringsrika förnan bidrar säkerligen till att upprätthålla markens höga näringsstatus men grundförutsättningen torde vara basiska markförhållanden i den finkorniga moränen. Även i angränsande terräng påträffas växter vilka indikerar en basisk markreaktion. I områdets lägsta och östligaste del överlagras moränen av lera.

Historia

Hur området hävdats i äldre tid är något oklart. I en delningsbeskrivning från 1828 ingår det i ett större avrösningsområde vilket benämns som "god skogsmark beväxt med tall och gran".

I början av 30-talet var området en vacker lövdominerad "snårskog" enligt anhöriga (Ingrid Johansson, Värmlands Nysäter) till dåvarande markägare. Inget bete förekom här, med undantag för en liten del av östra hörnet (fuktängen, där P-plats nyanlagts). Denna del slåttrades även emellanåt. Då fanns även flera stora "förskräckliga askträd" i anslutning till gården, men en stor andel av dessa avverkades snart. Virket var dock svårsålt, det mesta såldes som huggkubbar.

En stam av en sådan stor ask finns uppställd strax norr om reservatet, det s k ”askmonumentet”.

Området uppmärksammades mera officiellt i mitten av 60-talet, t ex genom förre länsjägmästaren Per Brelin. Dåvarande markägaren hade redan tidigare vårdat området för att gynna asken (Brelins 1967).

Reservatsskötelsen

Sedan områdets avsättande 1968 har flera åtgärder vidtagits. En vegetationsundersökning företogs sommaren 1969, varvid det även utlades 6 provrutor (å 4 m²) och 6 fotopunkter. Den första skötselplanen fastställdes 1972 och inriktades på att skapa ett flerskiktat askbestånd. Enligt internt protokoll (77.07.26) har området gallrats försiktigt 4 gånger (-69, -72, -74, -77).

Vid besiktning den 29 maj 1979 påtalades önskvärdheten av att ytterligare gynna dimensionsutvecklingen av ask. Vid en jämförelse mellan botaniska provruteanalyser från 1969 och 1979 kan bl a konstateras att artrikedomen i rutorna (framför allt i fältskiktet) totalt sett ökat något (från 81 till 102 artnoteringar totalt i inventerade skikt). Vad detta beror på är svårt att bedöma på grund av för litet jämförelseunderlag. Tänkbart är dock att gallringsingreppen förändrat ljus- och fuktighetsförhållandena och därmed bidragit till några örters spridning.

Kommunikationer

Reservatet nås via enskild väg från landsvägen mellan V Nysäter och Gillberga. Avfarten från stora vägen markeras med en sevärdshetskringla, kompletterad med en tillägsskylt Nösås naturreservat".

Serviceanordningar

Några åtgärder har vidtagits för att underlätta för besökare: Iordningsställande av P-plats, uppsättande av informationstavla, sittgrupp och sopkärl samt röjningar av stigar.

Ärendets beredning

Sedan reservatets bildande 1968 har såväl länsstyrelsen som markägaren önskat en skötselplan för området. Vid ett par tillfällen har därför samråd om skötelsen skett.

Områdets betydelse och behov av skydd och vård samt anordningar för friluftslivet

Området är växtgeografiskt intressant eftersom det hyser Värmlands största sammanhängande askbestånd, beläget nära artens naturliga nordgräns. Det är botaniskt intressant med flera ovanliga växtarter. Sammantaget utgör beståndet en intressant och skyddsvärd växtlokal utan motsvarighet i länet. Området bör därför skyddas och skötas så att dess kvaliteter inte förstörs.

För att allmänheten skall kunna studera och uppleva områdets intressanta natur bör det finnas parkeringsplats, informationstavla och markerade stigar.

Länsstyrelsens beslut

Det beskrivna området, som på bifogad karta (bilaga 1) avgränsas av en heldragen linje med hakar, har av skäl som anförts förklarats som naturreservat (1968-07-17).Länsstyrelsen reviderar härmed med stöd av 8-10 §§ och 12 § naturvårdslagen det då fattade beslutet till nedanstående lydelse och beslutar samtidigt enligt 9 § naturvårdsförordningen att den till det nya reservatsbeslutet fogade skötselplanen hädanefter skall gälla.

Länsstyrelsens tidigare beslut av den 17 juli 1968 upphör att gälla då det nu fattade beslutet vinner laga kraft.

Ändamålet med reservatet är att bevara askbeståndet och de växtsamhällen som finns i området samt att underlätta allmänhetens besök och studier.

Ändamålet ska tryggas genom att

- askbeståndet sköts aktivt så att det består som helhet
- markvegetationen i övrigt lämnas orörd
- stigar och informationsmaterial hålls i gott skick.

Reservatsföreskrifter

För att trygga ändamålet med naturreservatet förordnar länsstyrelsen med stöd av 8-10 §§ naturvårdslagen samt 9 § naturvårdsförordningen (1976:484) att nedan angivna föreskrifter skall gälla beträffande området.

A. Föreskrifter med stöd av 8 § naturvårdslagen angående inskränkningar i markägares och annan sakägares rätt att förfoga över fastigheter inom naturreservatet.

Utöver vad som eljest gäller är det förbjudet att

1. uppföra byggnad

- 2. utföra täkt av något slag samt att spränga, schakta eller utfylla
- 3. dika eller uppdämma så att till- och avrinningsförhållandena ändras
- 4. anlägga väg
- 5. anordna upplag av annat än virke från naturreservatet
- 6. anlägga campingplats eller annan anordning för allmänhetens friluftsliv
- 7. framdraga ledningar utan tillstånd av länsstyrelsen
- 8. avverka skog eller utföra andra ingrepp i skogsbestånden annat än enligt bifogad skötselplan.

Ovan nämnda föreskrifter utgör inte hinder mot åtgärder som behövs för att tillgodose ändamålet med reservatet och som är angivna under B och D nedan.

B. Föreskrifter med stöd av 9 § naturvårdslagen angående markägares och annan sakägares skyldighet att tåla visst inträng

Markägare och innehavare av särskild rätt till marken förpliktigas tala att följande anordningar utförs och åtgärder vidtas för att tillgodose ändamålet med reservatet, nämligen

- 1. utmärkning av och upplysning om reservatet
- 2. utförande och underhåll av anläggningar och anordningar för allmänheten, nämligen parkeringsplats, strövstig, informationstavla och rastplats enligt till beslutet fogad skötselplan
- 3. röjning, gallring och avverkning så som närmare anges i skötselplanen.

C. Föreskrifter med stöd av 10 § naturvårdslagen om vad allmänheten har att iakttaga inom naturreservatet

Utöver vad som eljest gäller är det förbjudet att

- 1. tälta eller ställa upp husvagn
- 2. parkera annat än på särskilt anvisad plats
- 3. göra upp eld
- 4. fälla träd och buskar eller på annat sätt skada skogsvegetationen inklusive torrträd och lågor
- 5. plocka eller gräva upp växter (gäller såväl blomväxter som mossor, lavar och svampar)
- 6. medföra hund som inte hålls kopplad

D. Föreskrifter enligt 9 § naturvårdsförordningen rörande naturvårdsförvaltningen av reservatet m m

- 1. Länsstyrelsen fastställer de föreskrifter om naturvårdsförvaltningen m m som framgår av till beslutet fogad skötselplan. Inom ramen för denna kan länsstyrelsen fortlöpande meddela direktiv för förvaltningen.
- 2. Reservatet skall utmärkas enligt svensk standard (SIS 03 15 22) och enligt naturvårdsverkets anvisningar.
- 3. Naturvårdsförvaltare skall vara skogsvårdsstyrelsen i länet, som fortlöpande skall samråda med länsstyrelsen och berörda markägare vid förvaltningen.

SKÖTSELPLAN

1. DISPOSITION OCH SKÖTSEL AV MARK OCH VATTEN

1.1 Övergripande mål

Målet för områdets skötsel skall vara att uppnå och upprätthålla ändamålet med reservatet, se avsnittet "Länsstyrelsens beslut" på sid 5.

1.2 Generella riktlinjer och åtgärder

1.2.1 Hävd av skogsbeståndet

Mål: Skogen skall skötas så att askbeståndet bevaras. Utan vård övergår askbeståndet på lång sikt successivt till ett grandominerat blandbestånd.

Generellt bör skogsvegetationen inriktas mot mångformighet och artrikedom. Kryptogamer och evertebrater som är beroende av askvirke i nedbrytning skall gynnas genom att torrträd och lågor sparas.

Vid mer omfattande stormfällning tillvaratas gagnvirket. Sådant virke tillfaller markägaren. Ris lämnas på plats att förmultna. Enstaka vindfällna lämnas orörda om de ej hindrar framkomligheten.

Träd som står så nära ett boningshus att de vid stormfällning skulle kunna falla på huset avverkas om rötangrepp eller andra skador skapar akuta olycksrisker.

Med avseende på skogliga åtgärder delas reservatet in i tre skötselområden, som på bifogade skötselplanekarta betecknas 1, 2 och 3.

Detaljbeskrivning av skötselområden

Skötselområde 1

Beskrivning: Askdominerat lövbestånd i den östra, lägre belägna och något fuktigare delen av reservatet. Den närliggande bäcken, vilken bildar en svagt nedskuren fåra, markerar en måttlig östlig lutning. Fältskiktets örtsamhällen är övervägande av frisk och fuktig typ. Av andra lövträd än ask finns bl a björk, klibbal, hassel, rönn och lönn. Området är delvis gallrat för att gynna kronutvecklingen.

Mål: Utvecklas mot ett relativt glest trädskikt för att gynna dimensionsutvecklingen hos de kraftigaste askarna.

Åtgärder: Engångs-: De kraftigaste askindividerna frihuggs successivt under en första 5-årsperiod för att möjliggöra en kraftigare kronutveckling.

Omfattningen av frihuggandet behöver nödvändigtvis ej omedelbart omfatta hela området, utan kan lämpligen koncentreras till stigen och vägen och efter hand utsträckas härifrån mot områdets perifera delar. En mjuk övergång till område 2 åstadkommes därmed genom avtagande intensitet i skötseln mot periferin.

Försiktig röjning i täta plantbestånd. Hasselbuketter och oxel gynnas genom försiktig friställning, liksom befintlig alm.

Underhålls-: Gran hålls borta.

Skötselområde 2

Beskrivning: Huvuddelen av reservatet. Fältskiktet uppvisar både friska, fuktiga och våta örtsamhällen.

Trädskiktet avviker från 1 och 3 genom en högre andel klibbal samt närvaro av sälg. Buskskiktet hyser vidare gråvide, svartvide och skogsolvon.

Mål: Utveckling och vidmakthållande av askbeståndet.

Åtgärder: Engångs-: Röjning i buskskiktet för att gynna askindivider.

Underhålls-: Gallring i trädskiktet så att asken gynnas. Återkommande röjningar i buskskiktet.

Skötselområde 3

Beskrivning: Ett högre beläget, något torrare parti, omgärdat av område 2. Vegetationen generellt av samma typ som omgivande mark, men utan fuktiga inslag.

Mål: Utvecklas mot ett relativt glest trädskikt för att gynna enstaka askar samt hasselbuskar.

Åtgärder: Engångs-: Röjning i buskskiktet. Frihuggning av enstaka, stora askar.

Underhålls-: Röjning i buskskiktet, föryngring av hasselbuketter genom total nedkapning.

Vägganten

Vägganten hålles röjd t o m diket där sådant finnes och för övrigt 1-2 m in från vägganten. Åtgärden är nödvändig för att underlätta väghållningen.

Jakt och viltvård

Jakt i överensstämmelse med god jaktvård är tillåten. Området förutsättes därvid ingå i större jaktlig enhet. Jaktutövning och utfodring skall således ej koncentreras till själva reservatet.

2. ANORDNINGAR FÖR REKREATION OCH FRILUFTSLIV

2.1 Övergripande mål

Ändamålet med reservatet är att bevara askbeståndet och att underlätta allmänhetens besök och studier. Med hänsyn till detta skall endast enkla anordningar utföras så att besökare på bästa sätt kanaliseras genom området.

2.2 Riktlinjer och åtgärder

2.2.1 Tillgänglighet

Ändring av nuvarande förhållanden är inte aktuell

2.2.2 Friluftsanordningar

Strövstigar

Beskrivning: En markerad strövstig finns idag från P-platsen till Hösåsklätten (som ligger utanför reservatet, men som är en populär utsiktspunkt).

Riktlinjer: Befintlig stig underhålles. Ytterligare stigar behövs inte.

Sanitära anordningar

Beskrivning: Det finns endast ett par sopbehållare. Det saknas behov av ytterligare sanitära anordningar.

2.2.3 Renhållning

Sopor skall omhändertagas av reservatsförvaltaren.

2.2.4 Information

Informationstavlan vid P-platsen skall av reservatsförvaltaren förseas med information om reservatet. Mer avancerad information är önskvärd, men den får utarbetas efter hand i samarbete mellan reseratsförvaltaren och länsstyrelsen. Folder finns (tillsammans med Stömne). Upplagan dock i det närmaste slut. Tillsynsman skall i möjligaste mån bistå allmänheten med information om naturreservatet.

2.2.5 Utmärkning av reservatets gräns

Gränsmarkering skall vara utförd enligt svensk standard (SIS 03 15 22). Reservatsförvaltaren ansvarar för detta.

3. TILLSYN

Tillsynsman skall finnas för området. Tillsynen i detta reservat skall i möjligaste mån samordnas med tillsynen av närliggande reservat.

För tillsynsmannen skall avtal och arbetsinstruktion upprättas av reservatsförvaltaren. Avtalet och arbetsinstruktionen skall godkännas av länsstyrelsen.

4. DOKUMENTATION AV UTFÖRDA ÅTGÄRDER

Naturvårdsförvaltaren skall dokumentera utförda åtgärder genom att ange:

- skötselområde
- utförd åtgärd
- år och månad för utförd åtgärd
- kostnader för naturvårdsförvaltningen
- finansiering (vårdanslaget, AMS-medel)
- intäkter av naturvårdsförvaltningen
- ev notering om åtgärdens effekt
- noteringar om annat av intresse inom reservatet.

Denna dokumentation skall utgöra underlag för framtida revidering av skötselplanen.

Bilagd blankett skall användas för denna dokumentation (bilaga 6).

Som ett ytterligare underlag för eventuell revidering av skötselplanen finns 6 st fasta botaniska provytor och 6 st fasta fotopunkter.

Naturvårdsförvaltaren ansvarar för att foto- och provytedokumentation utförs.

5 REVIDERING AV SKÖTSELPLANEN

Skötselplanen gäller för överskådlig framtid vad gäller i planen angivna mål och riktlinjer för hävden. De åtgärder som anges i planen inom ramen för givna riktlinjer skall däremot ses över vart 10:e år eller i övrigt när berörda parter anser det påkallat. Översynen gäller i första hand följande punkter:

- åtgärder i träd- och buskskikten
- anordningar för friluftslivet.

6. FINANSIERING AV NATURVÅRDSFÖRVALTNINGEN

6.1 Ekonomisk utredning

Beräknade kostnader för naturvårdsförvaltningen under de närmaste 10 åren framgår av bifogade ekonomiska kalkyl (bilaga 3).

6.2 Finansiering av naturvårdsförvaltningen

Staten bekostar hela naturvårdsförvaltningen.

Detta beslut kan överklagas hos regeringen, miljö- och energidepartementet, se bilaga (form 8).

Vid den slutliga handläggningen av detta ärende, i vilket länsråd Beckman beslutat och byrådirektör Furuholm varit föredragande, har även deltagit naturvårdsdirektör Wirén och länsantikvarie Hillgren samt företrädare för juridiska enheten, planenheten och lantmäterienheten.

Bilagor

- 1. Beslutskarta i skala 1:10 000
- 2. Skötsel planekarta
- 3. Ekonomisk flerårsplan för reservatet
- 4. Besvärshänvisning
- 5. Litteratur
- 6. Dokumentationsblankett
- 7. Registeruppgifter

Kopia till

Nils-Torsten Falk, Hösås, Värmlands Nysäter + rek mb
Statens naturvårdsverk
Statens planverk
Kommunstyrelsen i Säffle kommun
Byggnadsnämnden i Säffle kommun
Vägförvaltningen
FBM
Lantbruksnämnden
Skogsvårdsstyrelsen i Värmlands län
Lantmäterienheten
Planenheten
Naturvårdsregistret
Reservatspärmen
Akten